

המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית

משרד החינוך

מערכת שידורים לאומית

מפמ"ר עברית: תומר בוזמן
פיתוח: יניב כהן, ענבל גורן, מוריה פלינט

המשפט המורכב – חלק ב'

משפט מרובה פסוקיות

עברית – חטיבה עליונה

שם המורה: יניב כהן

מה נלמד היום?

התחלה ←

• ריבוי פסוקיות במשפט המורכב

– פסוקיות נפרדות

– פסוקית בתוך פסוקית

רענון – "האמא שלך" פותחת פסוקית

1. "ציטוט"/דיבור ישיר – שלומי הצהיר: "אני יושב פה!"
2. ה"א הזיקה (שמתחלפת בשי"ן) – כל משפט המכבד את עצמו כולל נשוא.
3. אם/ אילו/ אילולא/ אלמלא – אם שותים, לא נוהגים.
4. מילת שאלה – שכחתי מה רציתי.
5. אשר וצירופיה – כאשר חלקי המשפט קצרים אפשר לוותר על הפסיק.
6. ש וצירופיה – כשנכנסתי השתררה שתיקה בחדר.
7. לו/ לולא – לו היה פה שם פועל, ייתכן שהיה פותח פסוקית מצומצמת.
8. כי – המן ישובו לכאן שוב כי המן אוהבים.ות עברית!

רענון – מצאו את הפס' וקבעו את סוגה

1. דני אכל **כי** הוא היה רעב.
2. דני אכל **כדי** שלא יהיה רעב.
3. דני לא אכל **אף על פי** שהוא היה רעב.
4. דני אמר **ש**תפוחים הם פירות מופלאים.
5. דני אכל **את** מה שנשאר מארוחת שישי.
6. דני אכל תפוח **ש**צבעו הוא זהב.
7. **מי** שיושב לידי אכל תפוח.
8. התגלית הייתה **ש**דני אכל תפוח.
9. דני שאל **מתי** הוא יאכל תפוח.
10. דני תהה **היכן** הוא יניח את התפוח.
11. דני הסביר **למה** אוכלים תפוח בדבש.
12. דני ידע **שיש** תפוחים ירוקים.

רענון – מצאו את הפס' וקבעו את סוגה

1. דני אכל **כי** הוא היה רעב. פס' תיאור סיבה
2. דני אכל **כדי שלא** יהיה רעב. פס' תיאור תכלית
3. דני לא אכל **אף על פי ש**הוא היה רעב. פס' תיאור ויתור
4. דני אמר **ש**תפוחים הם פירות מופלאים. פס' מושא (את הדבר)
5. דני אכל **את מה ש**גשאר מארוחת שישי. פס' מושא (את הדבר)
6. דני אכל תפוח **ש**צבעו הוא זהב. פס' לואי
7. **מי ש**ושב לידי אכל תפוח. פס' נושא (דני)
8. התגלית הייתה **ש**אוגד פס' נושא (דני) אכל תפוח.
9. דני שאל **מתי** הוא יאכל תפוח. פס' מושא (את הדבר)
10. דני תהה **היכן** הוא יניח את התפוח. פס' מושא (על הדבר)
11. דני הסביר **למה** אוכלים תפוח בדבש. פס' מושא (את הדבר)
12. דני ידע **ש**ש תפוחים ירוקים. פס' מושא (את הדבר)

איפה (ולמה) עוצרים פסוקית!?

ניתן להיעזר בסימני פיסוק, אך מוטב להמיר את הפסוקית במילה.

- פסוקית בתחילת משפט

רון
מי שטוב לו ושמה, כף ימחא.

- פסוקית באמצע משפט

חייכנים
אנשים שצוחקים הרבה משרים אורה טובה.

- פסוקית בסוף משפט

סתם
לפעמים אנשים צוחקים כיהם נבוכים.

איפה (ולמה) עוצרים פסוקית!?

ניתן להיעזר בסימני פיסוק, אך מוטב להמיר את הפסוקית במילה.

• פסוקית באמצע משפט

פסוקית לואי
נש'+נו'
נשוא
אנשים שצוחקים הרבה משרים אירה טובה.

רענון – מצאו את הפס' וקבעו את סוגה

- פס' תיאור סיבה
1. דני אכל פס' תיאור תכלית
2. דני אכל פס' תיאור ויתור
3. דני לא אכל פס' מושא (את הדבר)
4. דני אמח פס' מושא (את הדבר)
5. דני אכל פס' לואי
6. דני אכל תפוח
- פס' נושא (דני)
7. אכל תפוח.
- פס' נושא אוגד
8. התגלית הייתה פס' נושא (את הדבר)
9. דני שאל פס' מושא (על הדבר)
10. דני תהה פס' מושא (את הדבר)
11. דני הסביר פס' מושא (את הדבר)
12. דני ידע

משפט מורכב מרובה פסוקיות

משפט מורכב מרובה פסוקיות

שתי פסוקיות נפרדות – כל פסוקית ממירה מילה עצמאית במשפט

הפשוט ה"מקורי" או מוסיפה עליו מידע.

קורונה הפכה למגפה.

כיוון שאנו חיים בעולם גלובלי, קורונה הפכה למגפה שמשפיעה על העולם כולו.

משפט מורכב מרובה פסוקיות

אנחנו כבר הצלחנו למצוא 59 מילים אבל לא נגלה לכם את כולן...

פס' ת' תכלית מצ' פס' מושא
נש' נש' נש' מורחב
כדי לתת לכם השראה נציין שבין היתר הצלחנו למצוא את המילים

קרן, נהר וגם את המטבע הסקנדינווי קרונה ואת שם העיר ורונה.

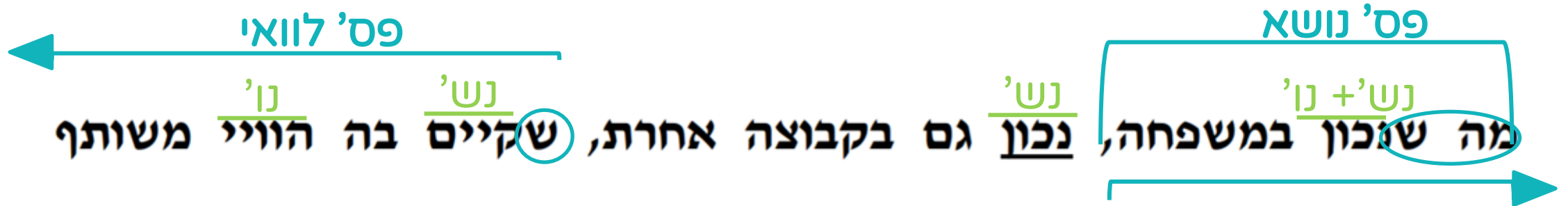
ועכשיו תורכם, מי מצליח למצוא את המספר הגדול ביותר של מילים

שונות?

זיהוי פסוקיות במשפט המורכב ותחימתן

ב. המשפט שלפניכם הוא משפט מורכב:

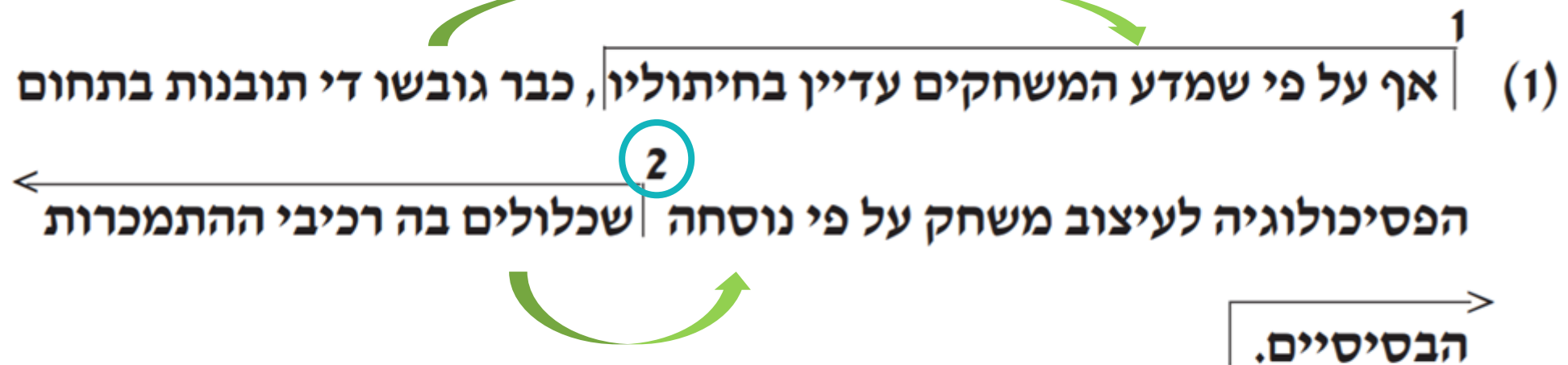

ושותפות חיים וגורל.

(1) תחמו את הפסוקיות וציינו את תפקידן התחבירי.

זיהוי פסוקיות במשפט המורכב

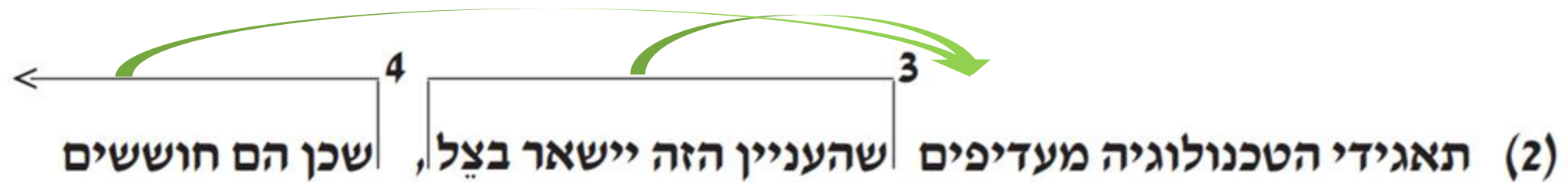
לפניך שני משפטים מורכבים שהפסוקיות בהם נתחמו ומוספרו.

- הקף את מספרי הפסוקיות שהן פסוקיות לוואי.

זיהוי פסוקיות במשפט המורכב

לפניך שני משפטים מורכבים שהפסוקיות בהם נתחמו ומוספרו.

- הקף את מספרי הפסוקיות שהן פסוקיות לוואי.
- מהו הקשר הלוגי במשפט (2)? הקף את התשובה הנכונה.

ניגוד, סיבה ותוצאה, תכלית, תנאי

זיהוי פסוקיות במשפט המורכב ותחימתן

לפניך משפט מורכב. פס' תיאור תנאי

פס' לוואי

אם הדיווח השקרי עולה בקנה אחד עם דעותיהם של הקוראים, יש סיכוי גדול שהם יאמינו לו.

(1) תחם את כל הפסוקיות במשפט, וציין מעל כל פסוקית שתחמת את התפקיד התחבירי שלה.

זיהוי פסוקיות במשפט המורכב ותחימתן

לפניך שני משפטים מורכבים נוספים, ובהם המילה "מתי" פותחת פסוקית.

IV. המתח בין הידיעה שיש סיכוי לקבלת תגמול לבין חוסר הידיעה מתי בדיוק הוא יגיע מוביל ל^{פס' לואי}תהפכות רגשיות. ^{פס' לואי} נש' נש'

פס' לואי

ציין לאחר כל משפט את התפקיד התחבירי של הפסוקית הפותחת במילה "מתי".

חד גדיא

וְאֶתָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשָׁחַט לְמִלְאךְ הַמּוֹת, דְּשָׁחַט לְשׁוֹחֵט, דְּשָׁחַט לְתוֹרָא,
דְּשָׁתָה לְמִיָּא, דְּכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוֹנְרָא,
דְּאָכְלָה לְגַדִּיא, דְּזָבִין אַבָּא בְּתַרִּי זִוְי.

ובא מלאך המוות והרג את השוחט

ששחט את השור

ששתה את המים

שכיבו את האש

ששרפה את המקל

שחבט בכלב

שנשך החתול

שטרף את הגדי

שאבינו הביא

משפט מורכב בעל פסוקית מורכבת

משפט מורכב בעל פסוקית מורכבת

פסוקית "בהיריון" – פסוקיות שבתוכה ישנה פסוקית נוספת...

פסוקית

עיקרי ראשי

פסוקית

עיקרי

פסוקית

עיקרי

אני יודעת | שאתה יודע | שאני יודעת | שאני לא יודעת כלום

משפט מורכב בעל פסוקית מורכבת

עדכון חשוב: בוטלה האות קו"ף!

מעתה יש 21 אותיות בשפה העברית.

דוברי עברית בת ימינו אינם מבחינים בהגייה בין כ"ף דגושה לקו"ף, וזה כמה שנים נשקלת אצלנו האפשרות לבטל את האות קו"ף – בשבועות האחרונים התגבשו דיונים אלו לכדי החלטה.

ההחלטה קיבלה חיזוק משמעותי מן הרצון לבדל את המילה קורונה מן הלשון העברית (לא בכדי נמנעה האקדמיה מלהעניק חלופה עברית לשם הנגיף).

הוחלט כי למעט השם "קורונה" מילים בשפה העברית שיש בהן האות קו"ף תיכתבנה מעתה בכ"ף דגושה.

שתפו והדהדו את דבר האקדמיה לידיעת כל אוהבי העברית.

משפט מורכב בעל פסוקית מורכבת

פס' נושא

הוחלט ^{נש'} כי למעט השם "קורונה" מילים בשפה העברית

פס' לוואי

שיש ^{נש'} בהן האות קו"ף תיכתבנה מעתה בכ"ף דגושה. ^{נש'}

זיהוי פסוקית מורכבת

א. לפניך שני משפטים מורכבים, ובכל אחד מהם נתחמו הפסוקיות.
פס' תיאור תנאי

פס' מושא (את הדבר)

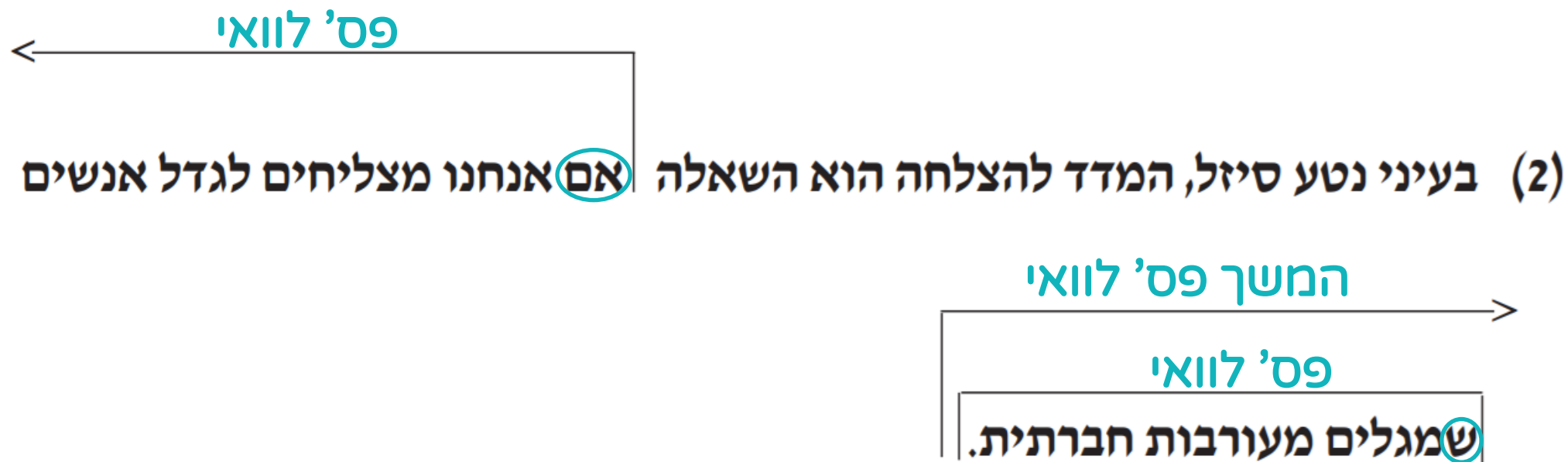
פס' לוואי

(1) אם ישאלו את החניכים מה הם הערכים החשובים ביותר בתנועה שהם חברים בה,

מה הם יגידו?

- בכל אחד מן המשפטים, ציין מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה.

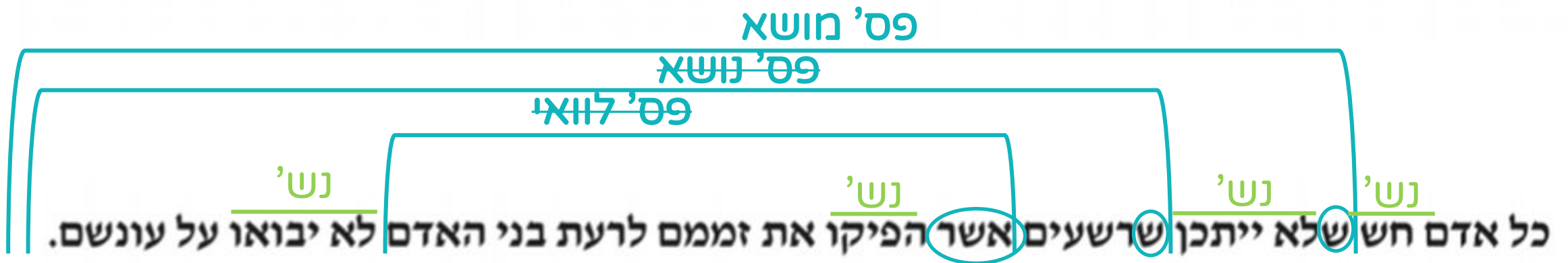
זיהוי פסוקית מורכבת

- בכל אחד מן המשפטים, ציין מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה.

זיהוי פסוקית מורכבת ותחימתה

ב. לפניך משפט מורכב.

(1) תחם את פסוקית המושא שבמשפט.

זיהוי פסוקית מורכבת ותחימתה

לפניך שתי דרכים לתיחום הפסוקיות במשפט זה.

!?

פס' מושא

העיתונאי הוסיף נש' ש כש בני דור המילניום ישלטו בעולם, הוא גם יהיה ירוק יותר.

פס' מושא

פס' תיאור זמן

העיתונאי הוסיף נש' ש כש בני דור המילניום ישלטו בעולם, הוא גם יהיה ירוק יותר.

• סמן את המשפט שדרך התיחום בו נכונה.

• כתוב מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה.

זיהוי פסוקית מורכבת ותחימתה

(1) סמן את המשפט שדרך התיחום בו נכונה.

פס'?!
נש' נש'

- בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר המתמחים בהקניית כישורים טכניים

פס' לואי
נש'

הנדרשים בשוק העבודה.

פס' לואי

- בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר המתמחים בהקניית כישורים טכניים

המשך פס' לואי

פס' לואי
נש'

הנדרשים בשוק העבודה.

(2) כתוב מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה.

בחירת תחימה נכונה

12. לפניך שתי הצעות 1-2 לתחימת משפט מורכב.

פס' נושא	פס' ללא תפקיד תחבירי
(1) מי שחושב ש ^{נש'} החינוך הסביבתי הוא פשוט עוד תחום ידע בתכנית הלימודים, טועה. ^{נש'}	פס' נושא (דני) פס' מושא (את הדבר) (2) מי שחושב ש ^{נש'} החינוך הסביבתי הוא פשוט עוד תחום ידע בתכנית הלימודים, טועה. ^{נש'}

- א. העתק למחברתך את ההצעה הנכונה לתחימה של המשפט.
- ב. ציין את התפקיד התחבירי של כל פסוקית על פי תחימה זו. [2 נק']

כמה פסוקיות בהיריון יש כאן?

היי, אתה יכול לתת לי בבקשה למוסין
וקומבודקס?

... איך קוראים לזה?

זה תקוע לי פה, זה...

אין, אתה מכיר **כש** זה תקוע לך וזה לא יוצא?
נודידון?

לא... מין... -אוטרידון? -לא...

פוסידון? אסטילון!

גליצרין?

לא, לא...

מה נראה לך **שיש** לה?

זה? זה מקרה קלאסי של TOT.

מה זה? -Tip of the tongue.

TOT הוא המונח המקצועי למצב **שבו** מילה

תקועה לנו על קצה הלשון **ומה שלא**

נעשה, אנחנו לא מצליחים **להגיד** אותה.

במקום זה אנחנו נזכרים בכל מיני מאפיינים

אחרים של המילה.

נשמע מוכר?

זה לא סימן מקדים לדמנציה ולא אשליה, זה

באמת באמת על קצה הלשון שלכם, או ליתר

דיוק, ממש במדף של המוח **שצריך** סולם **כדי**

להגיע אליו.

אנשים ניסו לפענח את ה-TOT מאז

1890, **כשההוגה** ויליאם ג'יימס התייחס

אליה לראשונה בספרו "עקרונות

הפסיכולוגיה".

מאז ועד היום לא ממש התקדמנו.

כמו לכל מיני בעיות נוירולוגיות גם ל-TOT

עדיין אין הסבר באמת טוב, אבל עם השנים

התפתחו שתי תיאוריות מרכזיות **המסבירות**

את מקורה.

הראשונה נקראת "הגישה הישירה"

והשנייה "הגישה המסקנית", מלשון מסקנה.

הגישה הישירה אומרת **ש**הבעיה נוצרת בשליפת המילה מהזכרון. לעומתה, הגישה המסקנית אומרת **ש**השליפה - היא לא הבעיה, זה הפיענוח **ש**דופק אותנו. בשנת 1966, שני החוקרים מאוניברסיטת הרווארד, בראון ומקניל, עשו את המחקר הראשון אי פעם בנושא ה-TOT. החוקרים גילו **ש**במקרים רבים **ש**בהם המשתתפים חוו TOT, הם כן הצליחו להיזכר באות הראשונה של המילה **ש**חיפשו, באורך שלה, או במילים עם צליל דומה או עם משמעות דומה. כל הסימנים האלה הראו **ש**הם אכן היו קרובים להיזכר במילה. כלומר, **ש**זו לא סתם אשליה. מאז הנושא נחקר בהרחבה. בין היתר, גילו **ש**חוויות **ש**יש בהן אלמנט רגשי מעוררות יותר את תחושת ה-TOT מאשר כאלה **ש**אין בהן אלמנט רגשי. כך למשל, **אם** נשאל מאה אמריקנים מבוגרים **ש**חיו בשנות ה-60 **באיזו** עיר נורה הנשיא קנדי, יותר מהם יחוו TOT, מאשר **אם** נשאל **איזו** אופרת סבון קרויה על שם עיר בטקסס. התשובה בשני המקרים היא דאלאס. יותר מזה, אותן חוויות TOT רגשיות גם נמשכות זמן רב יותר מאשר הניטרליות. למה? לא ברור. כנראה **משום** **ש**אסטרטגיית הזיכרון נעשית מורכבת יותר **ככל** **ש**רגשות נכנסים לתמונה. דבר אחד **ש**אנחנו יודעים על TOT זה **ש**היא נוטה לקרות יותר **ככל** **ש**מתבגרים. וגם, דו לשוניים - אנשים **ש**משתמשים ביותר משפה אחת ביום יום, נוטים לסבול מזה יותר, כנראה **בגלל** **ש**יש להם פשוט יותר מילים **לשכוח**. אז מה אפשר **לעשות** **כדי** להימנע מזה? פתרונות טרם נמצאו וספק **אם** אי פעם יימצאו. מדעני העולם עסוקים **מכדי** לפתור את התסכול היום יומי הזה. אבל יש לחוקרים המלצה: קפה. משקה האלים לא רק מונע מאיתנו להירדם בישיבות משעממות, אלא גם נמצא בניסוי כמפחית חוויית TOT. אולי הגיע הזמן להפסיק להתבייש ולחבק את ה-TOT, כן, הוא מתסכל, אבל **כש**מפצחים אותו הוא מספק תחושת הישג נעימה וחמימה.

זיהוי פסוקית מורכבת ותחימתה

פס' לוואי

II. במחקר נבחנה השאלה מי סוּחַף אחריו מספר גדול יותר של אנשים. נש' נש'+נו'

פס' לוואי

III. מי האיש המתאים ביותר לתפקיד המנהיג? נש' נש'+נו'

ב. (1) תחם את הפסוקית במשפט II, וציין מעליה את התפקיד התחבירי שלה.

ג. בשני המשפטים III-II יש שימוש במילת השאלה מי.

מדוע משפט III מסתיים בסימן שאלה, ואילו משפט II אינו מסתיים בסימן שאלה?

משפט III הוא משפט שאלה, ולכן מסתיים בסימן הפיסוק המביע שאלה.

משפט II לעומת זאת, הוא משפט חיווי שאינו מביע שאלה, על אף שהוא כולל

שאלה משועבדת.

פס' לוואי

א. חלוצי החינוך הלאומי, שחשו שהם מחדשים את היישוב

פס' מושא

המשך פס' לוואי

בארץ-ישראל לאחר אלפיים שנות גלות, האמינו כי ההליכה

המשך פס' מושא

בשבילים והמפגש עם שרידי העבר מעמיקים את זיקתם של

המשך פס' מושא

המטיילים לארצם.

(1) במשפט סומנו שתי פסוקיות. ציין מעל כל פסוקית את תפקידה

התחבירי במשפט. בחר מן הרשימה שלפניך:

א. חלוצי החינוך הלאומי, שחשו שהם מחדשים את היישוב

בארץ-ישראל לאחר אלפיים שנות גלות, האמינו כי ההליכה

המשך פס' מושא

בשבילים והמפגש עם שרידי העבר מעמיקים את זיקתם של

המשך פס' מושא

המטיילים לארצם.

(2) במשפט יש פסוקית נוספת, אך היא לא סומנה.

סמן במשפט את הפסוקית הנוספת, וציין מעליה את תפקידה

התחבירי מן הרשימה שבסעיף א(1).

לסיום הפסוקים המורכבת

I. מי שמצפה שהמנהיג יחליט החלטות קשות, ייווכח שהמציאות שונה לחלוטין.

פס' נושא (למעלה) פס' נושא (למעלה)
פס' נושא (למטה) פס' נושא (למטה)
נש' נש' נש' נש'

A. תחם את כל הפסוקים במשפט I, וציין מעל כל אחת מהן את התפקיד התחבירי שלה.

מדינת ישראל
משרד החינוך

נוהל שימוש ביצירות מוגנות בזכויות יוצרים ואיתור בעלי זכויות (במצב חירום – מגפת הקורונה)

"השימוש ביצירות במהלך שידור זה נעשה לפי סעיף 27א לחוק זכות יוצרים, תשס"ח-2007. אם הינך בעל הזכויות באחת היצירות, באפשרותך לבקש מאיתנו לחדול מהשימוש ביצירה, זאת באמצעות פנייה לדוא"ל rights@education.gov.il"